

Skötselplan för

Stolpaskogens naturreservat, Ensta

Om skötselplanen

Denna skötselplan är indelad i en beskrivning av reservatsområdet och en plan för reservatets skötsel. Skötselplanen, som är en bilaga till reservatsbeslutet, fastställs samtidigt som reservatet bildas. Naturreservatets syfte, reservatsföreskrifter samt grunden för reservatet återfinns i reservatsbeslutet.

Denna skötselplan har utarbetats av Greensway AB på uppdrag av Täby kommun inför inrättandet av naturreservatet Stolpaskogen. Till grund för planen har flera av kommunens tidigare underlag använts.

Projektansvarig och författare av handlingar:

Carin von Köhler

Kartor och GIS:

Charles Campbell

Innehåll

Om skötselplanen	2
2. Beskrivning av reservatet	5
2.1. Inledning	5
2.2. Administrativa data	5
2.3. Läge och avgränsning	5
2.4. Naturtyper	7
2.5. Geologi och topografi	9
2.6. Historisk och nutida användning	9
2.7. Naturvärden, flora och fauna	12
2.8 Friluftsliv och rekreation	16
3. Mål och skötsel	16
3.1 Övergripande mål och skötsel	16
3.2 Skötselområden	18
Skötselområde 1, Aspskogen, 3, 4 ha	18
Skötselområde 2, Stolpaskogsängen, 1 ha	19
Skötselområde 3, Björkpelarskogen, 1,8 ha	19
Skötselområde 4, Barrnatureskogen, 44 ha	20
Skötselområde 5, Första sumpskogen, 0,8 ha	21
Skötselområde 6, Granbäcken, 1,9 ha	21
Skötselområde 7, Andra sumpskogen, 0,4 ha	22
Skötselområde 8, Tredje sumpskogen, 0,2 ha	22
Skötselområde 9, Tallpelarsalen, 1,8 ha	23
Skötselområde 10, Tallungskogen, 1,2 ha	23
Skötselområde 11, 0,32 ha, Svältan	24
Skötselområde 12, Alsumpskogen, 1,1 ha	25
Skötselområde 13, 5,7 ha, Trollskogen	25
Skötselområde 14, Lilla alsumpskogen, 0,2 ha	26
Skötselområde 15, 7, 44 ha, Tallbarrskogen	26
3.3 Skötsel av anläggningar för friluftslivet	27
3.3 Skötsel av kulturhistoriska lämningar	31
3.4 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	31

	4(34)
3.5 Dokumentation och uppföljning.....	33
3.6 Upplysningar.....	33
Vägar (inklusive vägdiken), stigar och ledningar.....	33
Byggnader och andra anläggningar.....	33
Upplag med mera	33
Stängsel och staket	33
Fornlämningar.....	33
Kulturlämningar.....	33
Reservatsförvaltning och tillsyn	34
3.7 Källförteckning	34

2. Beskrivning av reservatet

2.1. Inledning

Stolpaskogen ligger mitt i centrala Täby och är en populär rekreationsskog för boende i Täby tätort. Det centrala läget intill Roslagsbanan och skogens många motionsspår och friluftsanläggningar gör skogen lättillgänglig för väldigt många människor. Skolor, förskolor, och friluftsintrasserade nyttjar skogen regelbundet. Stora delar av Stolpaskogen har också höga naturvärden, med många gamla träd, död ved, ängslyckor och sumpskogsområden. Det är ett naturområde med stor variation, vilket både skapar förutsättningar för en rik biologisk mångfald och stora upplevelsevärden.

Marken ägs av Täby kommun och det är kommunen som förvaltar och underhåller reservatet och dess värden.

2.2. Administrativa data

Namn:	Stolpaskogens naturreservat
Kommun:	Täby
Län:	Stockholm
Lägesbeskrivning:	Reservatet ligger i Ensta, öster om Roslagsbanan och väster om Bergtorpsvägen. Läget framgår av översiktskarta, bilaga 2 i reservatets beslutshandling.
Gräns:	Området har markerats med heldragen linje på bilaga 1 i reservatets beslutshandling.
Koordinat i rikets system:	SWEREF 99 18.00
Naturgeografisk region:	Svealands sprickdalslandskap med lerslättdalar och sjöbäcken (24).

2.3. Läge och avgränsning

Stolpaskogen ligger strax norr om Täby centrum i Täby kommun och omgärdas av bostadsområden, Roslagsbanan och Bergtorpsvägen (Figur 1). Mellan gränsen i öster och Bergtorpsvägen finns en smal skogsremsa. Längs skogsbrynet i sydväst ligger bostadsområden med bostadsgårdar som vetter mot skogen. I nordost, på andra sidan Bergtorpsvägen, sträcker sig ett grönområde norrut. Det är Stolpaskogens länk till en av Stockholms gröna kilar; Angarnkilen som sträcker sig in mot centrala Stockholm. Naturreservatet består till allra största delen av barrblandskog med inslag av hällmarker.

Terrängen är småkuperad med naturliga sänkor där marken är fuktigare, och högre mark med torrare hållmarskaraktär. Två öppna ängsytor finns i skogen, en vid föreslagen reservatsgräns mot nordväst, och en mitt i skogen. I skogen finns flera motionsspår, vindskydd och grillplatser. Stolpaleden löper genom skogen från norr till söder, liksom flera elljusspår. Skogen har två större och fyra mindre entréer.

Figur 1. Stolpaskogen ligger mitt i Täby tätort. Röd linje är reservatsgräns.

Naturresevatet är ca 71 ha stort varav den allra största delen är skog och 1, 3 ha är öppen gräsmark.

2.4. Naturtyper

Naturreservatets areal har indelats i följande naturtyper enligt Nationella marktäckedata (Naturvårdsverket år 2018) som baseras på satellitdata och laserscanning.

Naturtypsklassningen har beaktats i indelningen av skötselområden. Skogen är mosaikartad och upplösningen inte exakt. Stolpaskogen har inte klassats utifrån Natura 2000-naturtyp.

Naturtyp	Areal (ha)
Våtmark	0,33
Övrig öppen mark utan vegetation	0,07
Övrig öppen mark med vegetation	4,41
Tallskog utanför våtmark	4,25
Granskog utanför våtmark	19,72
Barrblandskog utanför våtmark	25,9
Lövblandad barrskog utanför våtmark	12,79
Triviallövskog utanför våtmark	1,91
Ädellövskog utanför våtmark	0,62
Triviallövskog med ädellövinslag utanför våtmark	0,17
Lövblandad barrskog på våtmark	0,26
Triviallövskog på våtmark	0,9
Totalt	71,33

Tabell 1 Naturtyper och areal

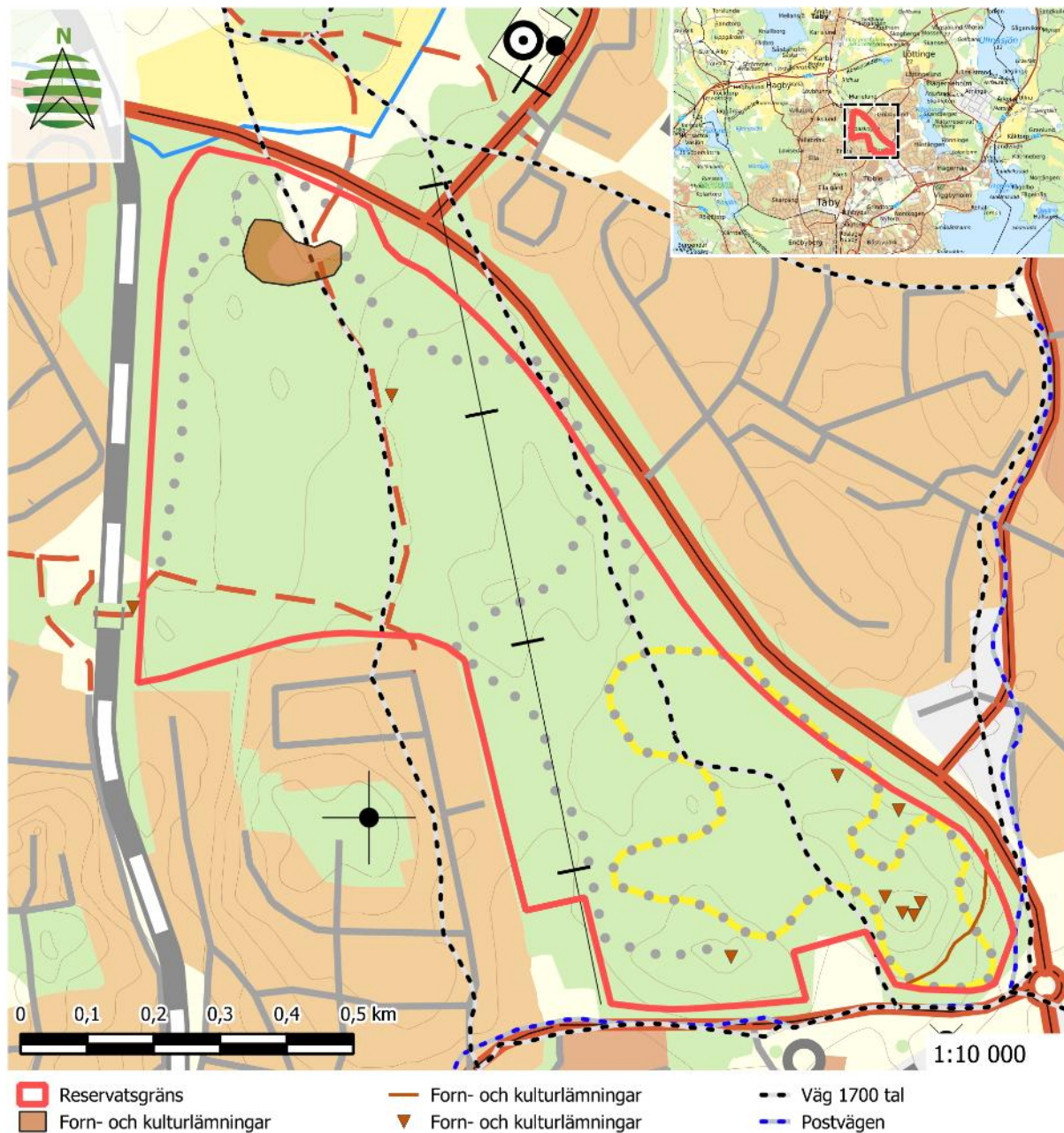

Figur 2. Naturtyper från nationella marktäckedata (2018) där skogens mosaikartade karaktär är tydlig. Den geometriska upplösningen är 10x10 meter.

också genom den norra delen av Stolpaskogen under 1700-talet. Vägen kallades för Kyrkvägen av de som använde den för att ta sig till kyrkan. I början av 1900-talet arrenderades Ensta krog ut. Då betade hästar den äng som ligger mitt i skogen och som kallas för Svältan för att den var så mager. Stolpaskogsängen är en liten gräsmark som ligger i skogens nordliga delar. Här fanns tidigare torpet Stolpen och rester i form av en jordkällare och brunn är kvar på platsen. I närområdet finns ett gammalt äppelträd. Närområdet i Ensta har förtätats i omgångar sedan 1920-talet. Visinge station, vid Roslagsbanan i skogens västra kant etablerades år 1911. I Stolpaskogen finns tre stensättningar, två rösen, ett röjningsröse, två gränsmärken, en färdväg registrerade utöver lämningarna runt det forna torpet Stolpen (Figur 5). Lämningarna i sydost är rösen som använts som skyttevärn under andra världskriget och de har spår av skador. Här ligger också vad som kan vara lämningarna efter Postvägens ursprungliga dragning.

Figur 4 Stolpaskogens ungefärliga läge i den röda cirkeln på karta över Täby socken från 1851.

Figur 5. Fornminnen som är registrerade inom reservatsområdet. Ytan i norr är området runt det gamla torpet Stolpen. I sydost ligger fornlämningar i form av rösen, stensträngar och vad som kan vara rester av den gamla postvägen.

Tabell 2. Samtliga registrerade Forn- och kulturlämningar i Stolpaskogen.

Lämnings-nummer	Lämnings-typ	Antikvarisk bedömning
L2014:840	Husgrund, historisk tid	Övrig kultur-historisk lämning
L2024:4363	Gräns-märke	Fornlämning
L2024:4361	Brott/täkt	Övrig kultur-historisk lämning

L2024:4362	Gräns-märke	Övrig kultur-historisk lämning
L2013:7906	Sten-sättning	Fornlämning
L2015:9953	Sten-sättning	Fornlämning
L2013:7907	Röse	Fornlämning
L2013:7908	Röse	Fornlämning
L2013:8192	Färdväg	Möjlig fornlämning

2.7. Naturvärden, flora och fauna

De prioriterade naturvärdena för bevarande utgörs främst av naturskogsartad barrblandskog, sumpskog, björkskog, aspskog och ängsmark. Den största delen av skogen är barrblandskog med inslag av äldre träd av tall, gran och asp i en småkuperad terräng. Skogen har partier där träden står tätare och marken är skuggad. Dessa områden har varit skonade från slitage från det rörliga friluftslivet. I blandskogen finns gläntor där träd dött av granbarkborreangrepp. Både stående och liggande död ved av olika dimension finns spritt i skogen.

Barrskogar med lång skoglig kontinuitet som aldrig har kalhuggits är ovanliga i landskapet. I dessa skogar finns förutsättningar för arter, som inte tål den omvälvande förändring som en kalhuggning innebär, att överleva. Död ved av olika kvalitet har lämnats kvar och finns tillgängligt som substrat för svampar, mossor, lavar och insekter, vilka i sin tur fungerar som födokälla för fåglar och andra djur.

En art som inte är helt ovanlig att stöta på i Uppland är ulltickan, som kräver grov, död ved av gran för sin överlevnad. Den är en vednedbrytare som växer på grova granolågor där barken ännu sitter kvar. Ulltickan indikerar att området har en stor artrikedom och artvariation. Även mykorrhizabildande, marklevande svampar gynnas av att det finns ett kontinuerligt trädsikt. Dessa är mycket känsliga för avverkningar.

Orange taggsvamp, rödlistad som nära hotad (NT), bildar mykorrhiza med gran och den påträffas nästan alltid i skogar med lång grankontinuitet. Skogar med orange taggsvamp är också ofta påverkade av bete, eller av kalkbarrskogskaraktär. I Stolpaskogen har svampen sannolikt gynnats av att skogen har nyttjats som betesmark en gång i tiden och av att skogen aldrig har kalavverkats. Även den rödlistade talltickan finns i Stolpaskogen.

Tallticka är en svamp som angriper tallar och som bildar fruktkroppar på trädens stammar först när de har nått en ålder av 100–150 år. I det brukade skogslandskapet är det en ovanlig art, men den är typisk i tätortsnära naturområden runt städer i Mellansverige där inget produktionsskogsbruk har bedrivits och skogarna aldrig har kalhuggits. Svampen är en kärnrötare som lämnar trädet ihåligt.

De flesta sumpområden i Stolpaskogen är mindre områden som torkar ut delar av året. Ett större alsumpskogsområde som är blött året om och tillgängligt med spänger, ligger i skogens östra delar. I alla sumpskogar förekommer lövträd i mer eller mindre hög grad.

Sumpskogarna fungerar som barnkammare där insekter kan frodas. I sumpskogar, där det också finns gamla, grova träd och död ved finns många olika slags livsmiljöer med en variation av fuktighet. Eftersom de flesta skogar i Sverige är påverkade av dikning är kontinuitetssumpskogar alltid skyddsvärda. Fågellivet i området är rikt och här finns bland annat spillkråka och mindre hackspett.

Mindre hackspett lever i löv- och blandskogar där det finns äldre lövträd. Fågeln söker efter föda i barrskog, särskilt vintertid, men kräver lövträd för häckning. Individer som häckar i ett område lever oftast hela sitt liv i samma område. Den lilla mängden lövskog med gamla träd i landskapet är en stor anledning till att mindre hackspett idag är rödlistad som nära hotad (NT). Motsvarande hot är grunden till att även spillkråka är rödlistad som nära hotad. Den återfinns både i barrskogar, barrblandskogar och lövskogar. Den är beroende av god tillgång till död ved.

I nordost och längs reservatets västra gräns domineras trädskiktet av asp och björk. Den döda veden består framför allt av lövved. Kandelabersvamp som har noterats här är nära hotad (NT) på grund av den minskande tillgången på grov, död asp.

Skogsbrynet runt Stolpaskogsängen, en sedan länge hävdad ängsmark, är böljande. I brynet når solens strålar olika djupt in i vikarna in i skogen. I dessa vikar kan varma fläckar uppstå där vinden bryts av det skyddande grenverket från intillväxande träd. Detta är gynnsamt för många insekter och att det dessutom finns tillgång till blommande örter och träd gör platsen till en god livsmiljö för pollinerande insekter. Den bredbrämade bastardsvärmaren, en vacker dagflygande nattfjäril har noterats här. Fjärilen föredrar blomrika gräsmarker och besöker gärna blåviolettera korgblommiga växter såsom åker- och ängsvädd och tistlar.

På solbelysta grova tallar kan man se spåren av reliktboken som har noterats i Stolpaskogens södra delar. Den verkar föredra tallar som har växt upp i solexponerat läge. Tallar med reliktbok kan få en speciell orange färg som nästan lyser i solljus. Dock kan tallar vara gulaktiga i barken utan förekomst av reliktbok.

Tabell 3. Naturvårdsintressanta arter som hittats i Stolpaskogen mellan år 2000 och 2024. LC= rödlistekategori livskraftig, NT= rödlistekategori nära hotad, S= skoglig signalart, T= typisk art enligt art- och habitatdirektivet, F= fridlyst enligt artskyddsförordningen.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistning/Typ av signalart	Observationsår
Kärlväxter			
Gulmåra	<i>Galium verum</i>	LC	2018
Granbräken	<i>Dryopteris cristata</i>	LC, S	2018
Grönpyrola	<i>Pyrola chlorantha</i>	LC, S, T	2018
Gökblomster	<i>Lychnis flos-cuculi</i>	LC, T	2018
Liljekonvalj	<i>Convallaria majalis</i>	LC,T, F	2018

Revlummer	<i>Lycopodium annotinum</i>	LC, F	2018
Mattlummer	<i>Lycopodium clavatum</i>	LC, T	2018
Blåsippa	<i>Hepatica nobilis</i>	LC, T, F	2024
Jungfru Marie nycklar	<i>Dactylorhiza maculata subsp maculata</i>	LC, T, F	2018
Mossor			
Blåmossa	<i>Leucobryum glaucum</i>	LC, S, T	2018
Flagellkvastmossa	<i>Dicranum flagellare</i>	LC, S, T	2018
Vanlig rörsvepemossa	<i>Liochlaena lanceolata</i>	LC, S, T	2018
Stubbspretmossa	<i>Herzogiella seligeri</i>	LC, T	2018
Fåglar			
Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	NT, nyckelart	2018
Mindre hackspett	<i>Dryobates minor</i>	NT, T,	2018
Domherre	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	LC	2018
Järnsparv	<i>Prunella modularis</i>	LC	2022
Grå flugsnappare	<i>Muscicapa striata</i>	LC	2018
Gök	<i>Cuculus canorus</i>	LC	2018
Näktergal	<i>Luscinia luscinia</i>	LC	2018
Sparvuggla	<i>Glaucidium passerinum</i>	LC	2018
Tofsmes	<i>Lophophanes cristatus</i>	LC	2023
Entita	<i>Poecile palustris</i>	NT, T	2018
Svartmes	<i>Periparus ater</i>	LC	2024
Lövsångare	<i>Phylloscopus trochilus</i>	LC	2023
Svampar			
Blomkålssvamp	<i>Sparassis crispa</i>	LC, S	2018

Grovticka	<i>Phaeolus schweinitzii</i>	LC, S, T	2018
Gul fingersvamp	<i>Ramaria flava s.l.</i>	S	2018
Svavelrisk	<i>Lactarius scrobiculatus</i>	LC, S	2018
Trådticka	<i>Climacocystis borealis</i>	LC, S, T	2018
Orange taggsvamp	<i>Hydnellum aurantiacum</i>	NT, T	2018
Tallticka	<i>Porodaedalea pini</i>	NT, T	2018
Kandelabersvamp	<i>Artomyces pyxidatus</i>	NT, T	2018
Ullticka	<i>Phellinidium ferrugineofuscum</i>	NT, T	2018
Skalbaggar			
Reliktbock	<i>Nothorhina muricata</i>	NT, T	2018
Aspvedgnagare	<i>Ptilinus fuscus</i>	LC, S	2018
Bronshjon	<i>Callidium coriaceum</i>	LC, S, T	2018
Myskbock	<i>Aromia moschata</i>	LC, S	2018
Stekelbock	<i>Necydalis major</i>	T, S	2018
Thomsons trägnagare	<i>Cacotemnus thomsoni</i>	LC, S	2018
Vågbandad barkbock	<i>Semanotus undatus</i>	LC, S	2018
Fjärilar			
Bredbrämad bastardsvärmare	<i>Zygaena lonicerae</i>	NT, T	2018
Midsommarblåvinge	<i>Aricia artaxerxes</i>	LC, T	2018
Ängsblåvinge	<i>Cyaniris semiargus</i>	LC, T	2018
Ängspärlemorfjäril	<i>Speyeria aglaja</i>	LC, T	2018
Grod- och kräldjur			
Padda	<i>Bufo bufo</i>	LC, F	2018

2.8 Friluftsliv och rekreation

Merparten av Stolpaskogen är belägen inom riksintresset för friluftslivet *Rösjön-Vallentunasjön- Rönninge by*. I Stolpaskogen finns flera elljusspår, motionsspår, stigar och spänger, samt grillplatser och ett vindskydd. En vandringsled på 3 km går genom området och utmed den finns information som beskriver platsernas natur och kulturhistoria. När snöläget tillåter anläggs skidspår i området som kopplar samman med övriga skidspår i kommunen.

Stolpaskogen är en, för att vara tätortsnära, stor skog där delar är långt ifrån bullerkällor och besökare kan hitta tystare platser. Skogen erbjuder goda möjligheter för svamp- och bärplockning, naturupplevelser och fri lek samt möjligheter för både fysisk aktivitet och social samvaro. Stolpaskogen är ett uppskattat naturområde för Täbys invånare och används av en bred grupp människor årets runt. Den tätortsnära skogen är lättillgänglig och spår, lederna, stigarna och den varierade terrängen lockar både barn, vuxna och äldre. Stolpaskogen används flitigt under såväl vardag som helgdag.

Förskolor och skolor använder området som en utomhuspedagogisk miljö, där barn får möjlighet att leka, utforska och lära i naturen. Här genomförs naturlektioner, orientering och lekfulla aktiviteter som stärker både motorik och naturkänsla. Även föreningslivet har en stark närvaro i området och nyttjar bland annat spår och leder för träning, tävling och gemenskap.

Stolpaskogen är en mångsidig mötesplats, där lek, lärande, motion och friluftsliv förenas i en trygg och naturnära miljö som gynnar välbefinnande för alla åldrar.

3. Mål och skötsel

3.1 Övergripande mål och skötsel

Skötselplanen beskriver hur naturreservatet ska skötas för att reservatsbeslutets syfte ska uppnås. Planen är indelad i två delar; en del som beskriver skötseln för att bevara och utveckla naturvärden, och en del för skötsel av anläggningar för friluftslivet. Indelningen av skötselområden för naturvårdande åtgärder illustreras i Figur 6. För skötsel av anläggningar för friluftslivet se Figur 8.

Figur 6. Indelningen av de olika skötselområdena i Stolpaskogen.

Skötseln av området kan sammanfattas enligt följande:

- Friställ gamla träd av framför allt tall och lövträd genom att hugga och röja gran.
- Lämna tätare dungar för att skydda markskiktet mot slitage.
- Skapa luckor genom plockhuggning för att imitera en naturlig störningsdynamik och möjliggöra förnygring av tall och lövträd.
- Fäll träd som bedöms kunna utgöra fara för person eller anläggning, och lämna stockarna kvar i skogen i möjligaste mån.
- Slå gräsmarker med lie, slåtterbalk eller röjsåg för att de ska hållas öppna. Transportera bort det slagna gräset.
- Veteranisera träd genom att elda vid deras stambaser, kata dem (dvs längsbarkas för att skapa keloved), såga ut fågelholkar, eller skapa högstubbar mm.

- Skapa död ved som högstubbar, samla stockar och ris i faunadepåer på valda platser.
- Möjliggör tallföryngring genom att avlägsna förna och markvegetation med punktbränning eller manuell störning.
- Røj en rågång och markera naturreservatets gräns på träd och stolpar enligt Naturvårdsverkets vägledning.

3.2 Skötselområden

Skötselområde 1, Aspskogen, 3, 4 ha

Beskrivning

Området är ängsmark med en gammal åkerholme med ett trädskikt som domineras av medelgrov asp och björk, med inslag av både yngre, och äldre grov, asp. Även enstaka säl, tall och ung gran förekommer. I skogen finns död ved i form av torrträd, högstubbar och lågor av asp och björk. Skogen omgärdar den öppna Stolpaskogsängen. Brynmiljöerna med solexponerade träd ger förutsättningar för insekter så som reliktbody och det stora lövinslaget gynnar hackspettar.

Bevarandemål:

- Ljusöppen lövskog med grova och gamla lövträd av asp och björk.
- Förekomst av solexponerade grova lövträd och död ved i brynzonen mot Stolpaskogsängen.
- Död lövved i olika nedbrytningsstadier förekommer spritt i området. En del ligger solexponerat mot ängen.
- Skogsbrynet mot ängen är böljande och skapar en variationsrik miljö med skyddade vikar in i skogen.
- Ung gran som fungerar avskärmande och som bullerskydd finns sparade mot norr.

Restaureringsåtgärder

- Friställ utvalda aspar så att de kan växa sig grova och så småningom fungera som hålträd för fåglar. Gärna solexponerade träd i bryn för att också gynna insekter. Friställningen genomförs genom att ringbarka gran på platser där det inte är så många besökare.
- Røj undan sly och buskage så att det skapas böljande bryn mot Stolpaskogsängen och motverka att det är en tät, homogen vägg mot ängen. Att brynet har vikar in i skogen och uddar ut i ängen skapar förutsättningar för ett varierat mikroklimat.

Löpande skötsel, långsiktig.

- Säkerställ att brynet inte växer igen, samtidigt som granar bevaras för sin bullerskyddande funktion mot vägen i nordost.
- Friställ utvalda aspar, björkar och tallar vid behov, lämna grövre lågor och ta bort sly.
- Avlägsna eventuella invasiva arter.

Skötselområde 2, Stolpaskogsängen, 1 ha

Beskrivning

Stolpaskogsängen är en öppen gräsmark med inslag av enstaka träd och berghällar, odlingsrösen och block. Markskiktet domineras av bredbladiga gräs och örter som trivs på frisk mark såsom maskros, smörblomma och rödklöver.

Bevarandemål

- Öppen gräsmark med exponerade block, berghällar och odlingsrösen som inte är överväxta.
- I den öppna gräsmarken finns en riklig blomning av örter under stor del av växtsäsongen.
- I brynet finns grova, solexponerade aspar med bohål och tallar som reliktböckens larver kan leva i.
- Blommande och bärande träd och buskar såsom apel och sälg finns kvar i området och fungerar som födokälla för pollinerande insekter.
- Brynet domineras av lövträd.

Restaureringsåtgärder

- Eventuell stängsling av gräsmarken om den ska betas. Viktigt är då att ta hänsyn till tillgängligheten för friluftslivet. Betessläpp bör då ske sent på säsongen och inte vara för intensivt för att inte missgynna bastardsvärmare och andra fleråriga insekter.

Löpande skötsel

- Låt slå eller beta området regelbundet sent på vegetationssäsongen, helst varje år, så att det inte växer igen och så att blommande örter ges möjlighet att konkurrera med gräset. Slaget gräs forslas bort. Lämna några fläckar oslagna varje år för att insekter som lever hela sin livscykel i gräset kan överleva och undvik tidig slåtter som missgynnar den bredbrämde bastardsvärmaren.
- Underhållsröj vid behov i brynet så att buskar och sly inte växer in på den öppna ytan.
- Prioritera bevarande av blommande och bärande träd och buskar vid röjningsinsatser.

Skötselområde 3, Björkpelarskogen, 1,8 ha

Beskrivning

Ljus björkskog på fuktig mark. I skogen finns flera björkar med tendens till socklar, vilket tyder på att delar av området är sumpigt. Asp, sälg och tall förekommer i skogen och ung gran har börjat växa in österifrån. Skogen har inslag av salix och krusbär.

Bevarandemål

- Björkskog med gott ljusinsläpp och stort siktdjup.
- Grova träd med bohål.
- Enstaka blommande buskar och träd.

- Fältskikt med gräs och inslag av blommande örter.
- Död ved spritt i området.

Restaureringsåtgärder

- En restaurerande röjning av små granar och sly för att säkerställa att skogen inte växer igen. En lövträdsdominans gynnar entita och hackspettar. Döda granar och sly transporteras ut ur reservatet.
- Eventuell stängsling om området ska betas. Betet bör anpassas så att markstörningen inte blir så stor att den skadar naturvärden.

Löpande skötsel

- Låt slå eller beta området regelbundet sent på vegetationssäsongen, helst varje år, så att det inte växer igen och för att gynna örtvegetation och pollinerande insekter.
- Underhållsröj vid behov i kanten mot barrblandskogen i öster så att granen inte vandrar in.
- Prioritera bevarande av blommande och bärande buskar och träd vid röjningsinsatser för att gynna pollinerande insekter.

Skötselområde 4, Barrnatureskogen, 44 ha

Beskrivning

Mosaikartad, varierad blandskog av framför allt tall och gran, där enstaka äldre träd förekommer. Terrängen är småkuperad och det finns fuktigare delområden med mer gran och lövträd, medan tallen dominerar i torrare och högre belägna områden. I områdets norra delar är mängden äldre träd större. I skogen finns inslag av björk, asp och sälg i svackor där marken är fuktigare. Fältskiktet består av blåbär och lingon och i bottenskiktet finns mossor. I partier finns också block. Död ved av både barr- och lövträd förekommer spritt i området.

Bevarandemål

- Flerskiktad, olikåldrig blandskog med trädslagsvariation av både barr- och lövträd.
- Både mycket gamla och unga, grova och smala träd förekommer spritt i skogen.
- Skogen ger intrycket av att styras av en naturlig dynamik där träd kan etablera sig i de luckor som uppstår där äldre träd dör.
- I skogen finns död ved i olika nedbrytningsstadier av både löv- och barrved.
- I delar är skogen tätare. Här skonas fältskiktet från slitage av skogens besökare och det är intakt med mossor och ris.

Restaureringsåtgärd

- En försiktig plockhuggning för att skapa en naturskogsimitation av luckodynamik där det finns dungar av tätare träd och mer öppna luckor med ljusinsläpp som också gynnar ljuskrävande träd, såsom tall och björk. Huggningen sker med försiktighet för att inte riskera granbarkborreangrepp. Denna åtgärd är framför allt lämplig i mer låglänta partier i skötselområdet där marken är friskare, men även i torrare, talldominerade partier för att möjliggöra en föryngring av tall.

- Sly transporteras ut ur skogen, men grövre stockar lämnas kvar.

Löpande skötsel

- Utvärdera återväxten vart femte år för att säkerställa att skogen inte växer igen för mycket och att ljuskrävande trädslag överlever.
- Plockhugg vid behov bort gran för att gynna lövträd och tall. Detta ske med försiktighet för att bevara en naturskogskaraktär och undvika angrepp av granbarkborre.
- Lämna områden med tätare skog för att skydda marken från slitage från besökare.

Skötselområde 5, Första sumpskogen, 0,8 ha

Beskrivning

Liten sumpskog alar på socklar och med inslag av björk, gran, asp och tall. Markskiktet domineras av mossor och ormbunkar. Stående och liggande död ved förekommer. Sumpskogen ligger i en sänka och hydrologin förefaller vara naturlig.

Bevarandemål

- Lövdominerad sumpskog på blöt mark.
- Gamla alar på socklar.

Restaureringsåtgärd

- -

Löpande skötsel

- Gallra vid behov bort all gran för att gynna lövträd, vilket gynnar den mindre hackspetten.
- Grova granar kan lämnas kvar, men småträd med en stamdiameter mindre än 15 cm, och sly kan fraktas ut.

Skötselområde 6, Granbäcken, 1,9 ha

Beskrivning

Grandominerad barrblandskog med flera grävda diken som rinner genom området. Området är flerskiktat med både yngre och äldre gran. Träden står tätt och markvegetation saknas till stor del.

Bevarandemål

- Vattenförande diken med vattenspegel under en så stor del av året som möjligt.
- Flerskiktad granskog med gamla, grova träd.
- Död ved intill, och gärna i diket.

Restaureringsåtgärd

- En lättare röjning för att öka ljusinsläppet något mot diken och skapa bättre förutsättningar för örtvegetation och insekter.

Löpande skötsel

- Säkerställ att området inte växer igen helt. Skötselinsatser ska göras med försiktighet, så att diken fortsatt är åtminstone delvis beskuggade.

Skötselområde 7, Andra sumpskogen, 0,4 ha*Beskrivning*

Liten sumpskog med alar på socklar och med inslag av björk, gran, asp och tall. Markskiktet domineras av mossor och ormbunkar. Stående och liggande död ved förekommer. Hydrologin förefaller vara naturlig då inga diken förekommer i området.

Bevarandemål

- Lövdominerad sumpskog på blöt mark.
- Gamla alar på socklar.
- Död ved i olika nedbrytningsstadier.

Restaureringsåtgärd

- -

Löpande skötsel

- Gallra vid behov bort all gran för att gynna lövträd, vilket gynnar den mindre hackspetten.
- Grova granar kan lämnas kvar, men småträd med en stamdiameter mindre än 15 cm, och sly kan fraktas ut.

Skötselområde 8, Tredje sumpskogen, 0,2 ha*Beskrivning*

Liten sumpskog med alar på socklar och med inslag av björk, gran, asp och tall. Markskiktet domineras av mossor och ormbunkar. Stående och liggande död ved förekommer.

Bevarandemål

- Lövdominerad sumpskog på blöt mark.
- Gamla alar på socklar.

Restaureringsåtgärd

- -

Löpande skötsel

- Gallra vid behov bort all gran för att gynna lövträd, vilket gynnar den mindre hackspetten.
- Grova granar kan lämnas kvar, men småträd med en stamdiameter mindre än 15 cm, och sly kan fraktas ut.

Skötselområde 9, Tallpelarsalen, 1,8 ha*Beskrivning*

Brant område med likåldrig medelålders tallskog med inslag av yngre gran. I skogen finns också inslag av rönn och enbuskar och blockiga partier förekommer.

Bevarandemål:

- Ljusöppen tallpelarsal med enstaka inslag av ljuskrävande buskar såsom rönn och en.
- I skogen finns solexponerade gamla och grova tallar där reliktbockens larver kan växa.
- Stående och liggande död ved av tall förekommer spritt i området.
- I beståndet sker en naturlig tallföryngring.
- I området finns tallar som är äldre än 150 år och är lämpliga substrat för taltickan.

Restaureringsåtgärder

- Gallra bort all gran inom området.
- Plocka bort granar runt utvalda tallar i kantområdet.
- Bränning intill utvalda tallars stambas för att skapa brandljud. Om detta inte är möjligt kan träden katas, dvs längsbarkas för att skapa keloved.
- Elda fläckvis på marken för att möjliggöra föryngring av tall på den blottade jorden. Om detta inte är möjligt kan mossor och ris rivas bort och marken störs med handverktyg.

Löpande skötsel

- Säkerställ att gran inte vandrar in i området genom att röja undan småplantor löpande.

Skötselområde 10, Tallungskogen, 1,2 ha*Beskrivning*

Brant område med likåldrig medelålders tallskog med inslag av yngre gran. I skogen finns också inslag av rönn och enbuskar och blockiga partier förekommer.

Bevarandemål:

- Ljusöppen tallpelarsal med enstaka inslag av ljuskrävande buskar såsom rönn och en.

- I skogen finns solexponerade gamla och grova tallar där reliktbockens larver kan växa.
- Stående och liggande död ved av tall förekommer spritt i området.
- I beståndet sker en naturlig tallföryngring.
- I området finns tallar som är äldre än 150 år och är lämpliga substrat för talltickan.

Restaureringsåtgärder

- Gallra bort all gran inom området.
- Plocka bort granar runt utvalda tallar i gränsen mot intilliggande barrblandskog i öster.
- Bränning intill utvalda tallars stambas för att skapa brandljud. Om detta inte är möjligt kan träden katas, dvs längsbarkas för att skapa keloled.
- Elda fläckvis på marken för att möjliggöra föryngring av tall på den blottade jorden. Om detta inte är möjligt kan mossor och ris rivas bort och marken störs med handverktyg.

Löpande skötsel

- Säkerställ att gran inte vandrar in i området genom att röja undan träd som växer in i tallarnas kronor.

Skötselområde 11, 0,32 ha, Svältan

Beskrivning

Svältan är en öppen ängslycka som tidigare betats, men som numera slås för att den inte ska växa igen. I brynet finns grova aspar och i den västra gränsen förekommer en del yngre tall.

Bevarandemål

- Öppen gräsmark med en rikedom av blommande örter som fungerar som föda åt fjärilar och andra pollinatörer.
- I brynet finns grova, solexponerade aspar och tallar som fortsatt kan utvecklas och få värdefulla strukturer som gynnar arter.
- Blommande och bärande träd och buskar såsom apel och sälk finns kvar i området och brynet domineras av lövträd.
- Svältan bildar ett rum som är viktigt att bevara. Granar kan gallras bort för att tallar ska kunna stå fritt i ängens ytterkanter, men det ska ske med försiktighet så att ängens intryck av att vara ett rum i skogen bevaras. En bård av träd mot det intilliggande motionsspåret är särskilt viktigt att behålla för att minska insyn från förbipasserande motionärer.

Restaureringsåtgärder

- Eventuell stängsling av gräsmarken om den ska betas. Viktigt är då att ta hänsyn till tillgängligheten för friluftslivet.

Löpande skötsel

- Låt slå eller beta området regelbundet sent på vegetationssäsongen, helst varje år, så att det inte växer igen.
- Underhållsröj vid behov i brynet så att buskar och sly inte växer in på den öppna ytan.
- Prioritera bevarande av blommande och bärande träd och buskar vid röjningsinsatser.

Skötselområde 12, Alsumpskogen, 1,1 ha*Beskrivning*

Sumpskog med alar på socklar och med inslag av björk, gran, asp och tall. Markskiktet domineras av mossor och ormbunkar. Stående och liggande död ved förekommer.

Bevarandemål

- Lövdominerad sumpskog på blöt mark där den mindre hackspetten kan födosöka och hitta bohål.
- Gamla alar på socklar.
- Liggande och död ved i olika nedbrytningsstadier.

Restaureringsåtgärd

- -

Löpande skötsel

- Gallra vid behov bort all gran för att gynna lövträd.
- Grova granar lämnas kvar, men småträd och sly kan fraktas ut.

Skötselområde 13, 5,7 ha, Trollskogen*Beskrivning*

Barrblandskog som i partier är tät och med rikliga mängder död ved av framförallt gran, men även tall och lövträd. Den döda veden är både liggande och stående. Fältskiktet är täckt av triviala mossor såsom husmossa, väggmossa och kransmossa. I skogen finns enstaka äldre björk och asp.

Bevarandemål

- Skogen har en naturskogskaraktär med rikliga mängder död ved och variation med torra och fuktiga till blöta partier i fältskiktet.
- I skogen finns död gran i olika nedbrytningsstadier, vilket gynnar ullticka och andra vedlevande svampar.
- I skogen finns gamla granar som den orange taggsvampen kan bilda mykorrhiza med.

Restaureringsåtgärder

-

Löpande skötsel

- Skogen ska i högsta möjliga mån lämnas för fri utveckling.
- Vid behov friställs värdefulla naturvårdselement såsom äldre tallar, aspar och ekar.

Skötselområde 14, Lilla alsumpskogen, 0,2 ha*Beskrivning*

Äldre alsumpskog med inslag av björk, asp och enstaka unga granar. Död ved förekommer allmänt, liggande och stående. Inga diken förekommer och hydrologin förekommer vara naturlig.

Bevarandemål

- Lövsumpskog där mindre hackspett kan födosöka.
- Gamla träd på socklar och en vattenspegel under delar av året.
- Död ved förekommer både liggande och stående.

Engångsåtgärder

- Gallra bort gran för att gynna lövträd.

Löpande skötsel

- Håll undan granen så att den inte kan ta över.

Skötselområde 15, 7, 44 ha, Tallbarrskogen*Beskrivning*

Barrblandskog med fläckvis och omväxlande dominans av tall respektive gran. Medelålders till äldre träd av tall och gran med inslag av björk och asp samt klibbal längs ett dike i väster. I öster är grandominansen större. Allmänt med stående och liggande död ved av tall och gran och fläckvis även rikligt inslag av block. I mitten av skogen finns ett område med grov asp som växer runt ett gammalt dike. På marken växer blåbär, lingon och skogsmossor.

Bevarandemål

- Flerskiktad olikåldrig barrblandskog med omväxlande dominans av tall och gran.
- I skogen finns inslag av grov asp i och al med bohål, vilket gynnar entitan och mindre hackspett.
- I skogen finns både mycket gamla och unga träd.
- Skogen ger intrycket av att styras av en naturlig dynamik där träd kan etablera sig i de luckor som uppstår då äldre träd dör.
- I skogen finns död ved av i olika nedbrytningsstadier av både löv- och barrved och det finns goda förutsättningar för ullticka.

- I skogen finns gamla och grova träd som står solexponerat, vilket gynnar insekter som tex reliktböcken.

Restaureringsåtgärder

- En försiktig gallring för att skapa en naturskogsimitation där det finns dungar av tätare träd och mer öppna luckor med ljusinsläpp som också gynnar ljuskrävande träd, såsom tall och björk.
- Sly och mindre träd kan transporteras ut ur skogen, men stockar grövre än 15 cm lämnas kvar.

Löpande skötsel

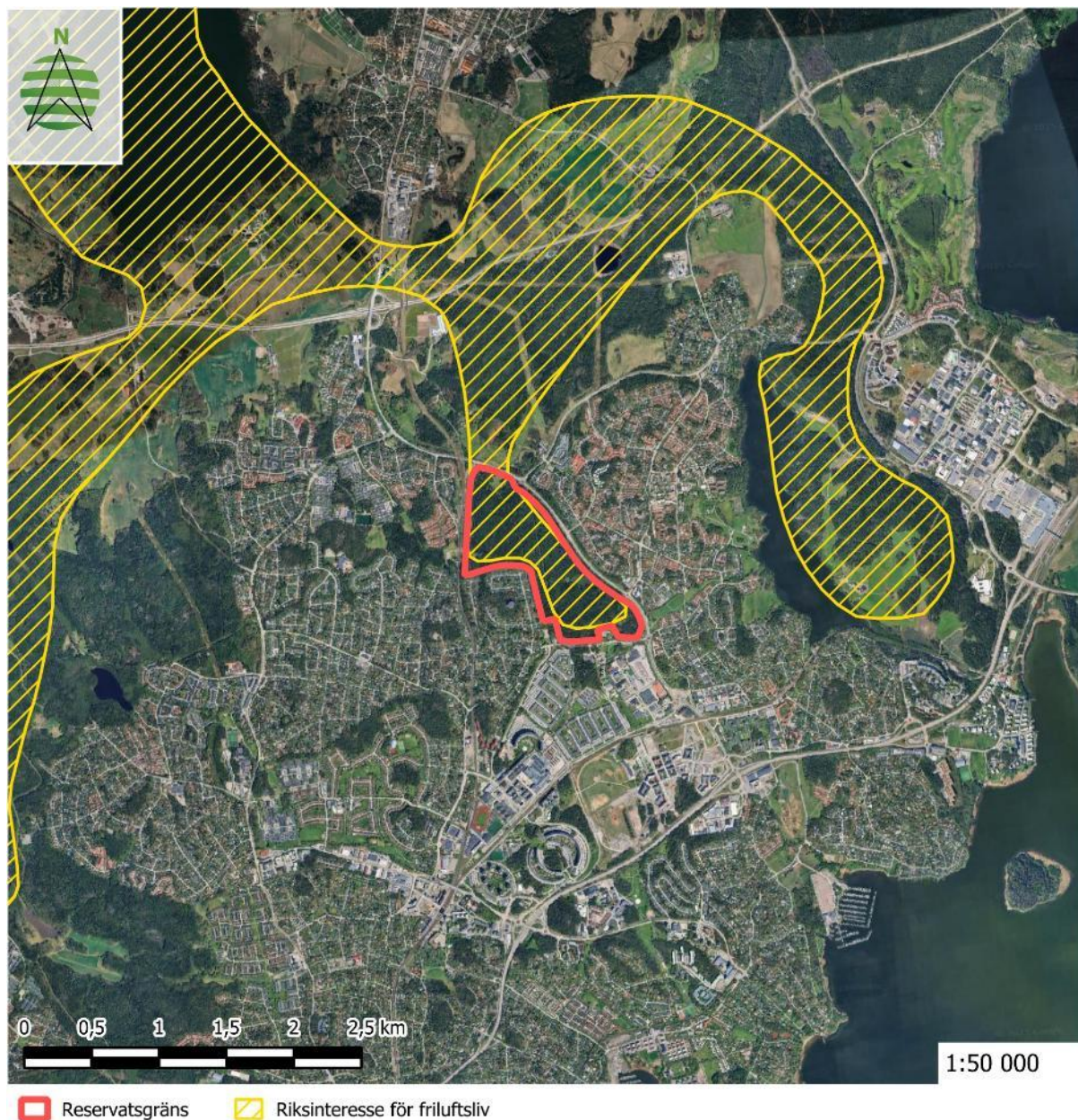
- Utvärdera återväxten vart femte år för att säkerställa att skogen inte växer igen för mycket och att ljuskrävande trädslag överlever.
- Gallra vid behov bort gran för att gynna björk och tall.

3.3 Skötsel av anläggningar för friluftslivet.

Beskrivning

Reservatet ska vara tillgängligt för allmänheten enligt allemansrättens principer, med de begränsningar som följer av reservatsföreskrifterna. Merparten av Stolpaskogen är inom riksintresset för friluftslivet *Rösjön-Vallentunasjön- Rönninge by* (se Figur 7). I Stolpaskogen finns ett flertal markerade stigar och leder, flera elljusspår, flera motionsslingor, grillplatser, vindskydd och skyltade entréer med information om reservatet. En tillgänglighetsanpassad spång går genom den större alsumpskogen i området, två grillplatser, varav en är tillgänglighetsanpassad, liksom en motionsslinga. Se Figur 8 för anläggningarnas ungefärliga läge.

Många målgrupper nyttjar reservatet som strövområde och för friluftsliv och rekreation och dess centrala läge innebär naturligt att besöksstrycket är stort och i takt med att Täby kommun växer kommer trycket sannolikt att öka. Områdets funktion för besökare behöver utvärderas och utvecklas löpande för att så många som möjligt ska kunna nyttja reservatet.

Figur 7. Merparten av Stolpaskogen är belägen inom riksintresset för friluftslivet Rösjön-Vallentunasjön-Rönninge by.

Bevarandemål

- Det finns lättillgänglig information om naturreservatet i området och denna bidrar till att förhöja upplevelsen av besöket.
- Reservatet stimulerar till naturupplevelser och ett aktivt friluftsliv.
- Områdets friluftsanläggningar är i gott skick och underlättar för besökare att uppleva området.
- I skogen finns det tillgänglighetsanpassade spänger, grillplatser och motionsslingor.
- Flera elljusspår går genom området.
- Flera välmarkerade leder går genom området.

- I skogen finns flera skyltade målpunkter med information om natur- och/eller kulturvärden.

Engångsåtgärder

- Utveckla huvudentrén vid Ensta krog samt de mindre entréerna med informationsskyltar och kartor. Skyltarnas placering går att se i Figur 8.
- Reservatets gräns är tydligt markerad enligt Naturvårdsverkets riktlinjer.
- Skapa en enklare naturlig lekmiljö i skogen.

Löpande skötsel

- Utvärdera behovet av skyltning och uppdatera innehåll och skyltarnas placering för att tillmötesgå besökarnas behov.
- Utvärdera behovet av anläggningar för friluftslivet och för att tillgängliggöra skogen för fler.
- Underhåll av stigar och spänger och andra anläggningar för friluftslivet.
- Träd som riskerar att falla och skada person eller anläggning fälls och läggs ner i reservatet.
- Städa vid grillplatser, vindskydd och andra mötesplatser i reservatet.
- Røj vid behov rågången vid reservatsgränsen och förstärk målning på träd och underhåll av hörnstolpar.
- Genomför tillsyn av anordningar.

Figur 8. Anläggningar för friluftslivet i Stolpaskogen.

3.3 Skötsel av kulturhistoriska lämningar.

Beskrivning

I Stolpaskogen finns nio registrerade forn- och kulturlämningar. Utöver lämningarna syns spår av mänsklig kultur i naturens struktur, där gräsmarkerna vittnar om att de har hävdats genom slätter under lång tid, och spår av plockhuggning syns i flera delar av skogen. Detta biologiska kulturarv är en del av skogens kulturvärde. Skötseln av naturvärden sammanfaller ofta med skötseln av fornminnen, men riktade insatser kan behövas för att säkerställa att lämningar inte far illa över tid och att de är tillgängliga för den som vill besöka dem.

Bevarandemål

- Det biologiska kulturarvet i form av öppna gräsmarker och en skog med karaktär av gammal bondeskog bevaras.
- De enskilda lämningarna i form av rösen, gränsmarkeringar med mera, är bevarade.
- I skogen finns skyltade målpunkter med information om kulturvärden.

Engångsåtgärder

- -

Löpande skötsel

- Utvärdera behovet av att röja fram enskilda lämningar för att tillgängliggöra dem.
- Säkerställ att träd inte växer och blir så stora att de riskerar att skada lämningarna genom sina rötter eller på annat vis.

3.4 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Tabell 4 utgör underlag och stöd för förvaltaren vid planering av åtgärder i Stolpaskogens naturreservat.

Tabell 4 Skötselåtgärder enligt prioriteringsordning.

Skötselåtgärd mm	Tidpunkt	Skötselområde	Prioritet
Gränsmarkering	Inom 1 år efter beslut	Enligt beslutsbilaga 1	1
Komplettera skyltning	Inom 1 år efter beslut	Enligt figur 8	1
Underhåll tillgänglighetsanpassade spänger	Löpande och vid behov	Enligt figur 8	1
Städa vid mötesplatser och anläggningar	Löpande och vid behov	Enligt figur 8	1

Underhåll av skyltar och ledmarkeringar	Inom 1 år efter beslut	Enligt figur 8	1
Utvärdera behov av att utveckla värden för friluftslivet	Löpande och vid behov	Hela reservatet	2
Fäll träd som bedöms utgöra fara för person eller anläggning	Löpande och vid behov	Enligt figur 8	1
Slåtter av Stolpaskogsängen och Svältan, transportera bort gräs	Sent på säsongen, årligen	11, 2	1
Plockhuggning för att skapa luckor och imitera naturskogsdynamik	Inom 1 år efter beslut	4	1
Friställ asp	Inom 1 år efter beslut	1	2
Gör röjningsinsats för att skapa varierande brynmiljöer	Inom 2 år efter beslut	2	2
Röj eller gallra bort granar och sly för att gynna löv och tall, transportera bort sly	Löpande och vid behov	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12	2
Röj eller gallra bort sly och träd för att framhäva kulturhistoriska värden, transportera bort sly	Löpande och vid behov	I hela reservatet	2
Utvärdera återväxt	Vart femte år	5	2
Röj eller gallra bort granar och sly för att gynna löv och tall, transportera bort sly	Löpande och vid behov	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12	2
Bränn eller längsbarka vid stambas av tall för att skapa keloved	Inom 5 år efter beslut	9, 10	3
Främja tallföryngring genom eldning, eller manuell markstörning	Inom 5 år efter beslut	9, 10	3
Plockhuggning av gran för att gynna tall och asp	Löpande och vid behov	13	3

3.5 Dokumentation och uppföljning

Stolpaskogens naturreservat har inventerats enligt SIS standard för naturvärdesinventeringar av Calluna AB på uppdrag av Täby kommun år 2018. I samband med naturvärdesinventeringen genomfördes också en separat kärlväxtinventering av de öppna ytorna i reservatet, samt en inventering av fågellivet.

Täby kommun ansvarar för dokumentation av förändringar inom reservatet, inklusive skötselåtgärder. Dokumentationen bör ske med både anteckningar och fotografier. Skötselåtgärderna ska följas upp för att kontrollera att de genomförda åtgärderna överensstämmer med bevarandemålen. Status före och efter utförda skötselåtgärder ska dokumenteras. En utvärdering av skötselplanen bör göras inom tio år för att avgöra om det finns behov av revidering.

3.6 Uppllysningar

Vägar (inklusive vägdiken), stigar och ledningar

Befintliga stigar och ledningar och annan infrastruktur inom reservatet får underhållas. Nödvändiga röjningar i anslutning till dessa får utföras. Underhåll av belysning intill elljusspår får ske.

Byggnader och andra anläggningar

Vindskydd, spänger och grillplatser får underhållas vid behov. Nödvändiga röjningar i anslutning till dessa får utföras.

Upplag med mera

Tillfälliga upplag får upprättas av förvaltaren i samband med skötsel av området.

Stängsel och staket

Stängsel får sättas upp i de skötselområden som ska betas. Stängslen ska förses med genomgångar där så behövs, till exempel där stigar går genom betesområdet.

Fornlämningar

Fornlämningar är skyddade enligt kulturmiljölagen (SFS 1988:950). För åtgärder där fornlämningar kan påverkas krävs samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöansvariga.

Kulturlämningar

Åtgärder som rör kulturlämningar ska ske i samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

Reservatsförvaltning och tillsyn

Täby kommun är reservatsförvaltare. Det innebär ett övergripande ansvar för att syftet med reservatet uppnås och omfattar ansvar för bland annat naturvårdsåtgärder, friluftslivsåtgärder, informationstavlor och annan skyltning. Täby kommun är tillsynsmyndighet enligt miljöbalken. Området kan övervakas av kommunen eller genom en särskilt anlitad naturbevakare. Anteckningar om tillsyn och övrig naturvårdsförvaltning ska kontinuerligt föras av kommunen eller uppdragstagaren.

3.7 Källförteckning

Ekologigruppen och Bjerking (2019) Landskapskaraktärsanalys – Täby Kommun.

Lantmäteriet (2024). [online]. Tillgänglig: <https://minkarta.lantmateriet.se/>

Naturvårdsverket (2018) Nationella marktäckedata.

Naturvårdsverket (2008) Planering av naturreservat - vägledning för beskrivning, indelning och avgränsning.

Naturvårdsverket (2024). Skyddad natur. [online]. Tillgänglig: <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>. [Hämtad den 2025-04-01].

Riksantikvarieämbetet (2025). Fornsök. [online]. Tillgänglig: <https://app.raa.se/open/fornsok/> [Hämtad den 2025-04-04].

Skogsstyrelsen (2023). Skogsstyrelsens signalarter – en komplett förteckning.

Skogsstyrelsen (2020b). Levande träd och buskar med naturvärden. Tillgänglig: www.skogsstyrelsen.se/globalassets/mer-om-skog/malbilder-for-god-miljohansyn/malbilder-trad-och-buskar-med-naturvarden-samt-dod-ved/levande-buskar-och-trad-med-naturvarden--exempel-2020.pdf.

Skogsstyrelsen (2025). Kartor - Skogliga grunddata. [online]. Tillgänglig: <https://kartor.skogsstyrelsen.se/kartor/?startapp=skogligagrunddata>. [Hämtad den 2025-04-01].

SLU Artdatabanken (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala.

SLU Artdatabanken (2025). Öppna och skyddsklassade artobservationer av alla organismgrupper från Artportalen och observationsdatabasen.

Täby kommun (2020) Utdrag ur Kulturmiljöer i Täby- riktlinjer Områdesbeskrivning och generella råd och riktlinjer.

Täby kommun (2008). STOLPASKOGEN Täbys stadsskog.

Täby kommun. STOLPALEDEN – en led genom Stolpaskogens natur- och kulturhistoria.